

5. Irak

Politisk drøftelse/rådskonklusioner

Rådsmøde 3438 – bilag 1 (samlenotat side 15)

EUU alm. del (15) – bilag 181 (kommenteret dagsorden)

EUU alm. del (15) – bilag 184 (udvalgsmødereferat side 168, Syrien senest behandlet i EUU 13/11-15)

EUU alm. del (15) – bilag 94 (udvalgsmødereferat side 21)

Udenrigsministeren: Et vigtigt punkt på dagsordenen bliver en drøftelse af Irak, som jo er en central medspiller i kampen mod ISIL. ISIL har fortsat kontrollen over store dele af landet, selv om de irakiske sikkerhedsstyrker og den kurdiske regionalregerings peshmergastyrker på det seneste har generobret nogle områder, herunder byerne Baiji og Sinjar. Man må dog forvente, at terrorgruppen også fremadrettet vil forsøge at iværksætte offensiver og terrorangreb.

EU vedtog en regional Irak-Syrien-ISIL-strategi i marts i år, som bl.a. omfatter tiltag, der skal støtte Irak i bekæmpelsen af ISIL. Vi forventer en drøftelse af strategiens udmøntning og prioriteter. Fra dansk side vil vi støtte, at indsatsen i høj grad fokuserer på at bistå Irak. Danmark støtter i lighed med EU og andre medlemslande den irakiske premierminister Haider al-Abadis reformdagsorden. En inklusiv politik i Irak, der tilgodeser alle befolkningsgrupper i landet, er en forudsætning for, at kampen mod ISIL kan vindes. Særlig sunnibefolkningen er vigtig at nå ud til, da det er her ISIL har sit rekrutteringsgrundlag. Al- Abadi møder desværre modstand fra shiaskeiseriske kræfter. Jeg forventer, at EU vil erklære sin fortsatte støtte til ham.

Jeg forventer også, at den aktuelle politiske situation i den kurdiske region i Irak vil blive drøftet. Her har uenighed mellem partierne KDP og Gorran påvirket den politiske stabilitet. Uenigheden bunder dels i folkelige protester, som manglende udbetaling af lønninger til offentlig ansatte har udløst, dels i spørgsmålet om mandatet for den kurdiske regionalregerings præsident. Danmark har over for parterne understreget behovet for at finde en snarlig politisk løsning på konflikten - både af hensyn til stabiliteten i regionen og for at sikre et effektivt kurdisk bidrag til kampen mod ISIL.

Endelig vil jeg nævne, at vi i forbindelse med rådsmødet har en uformel frokost med Tyrkiets udenrigsminister. Som I ved, er Tyrkiet en central partner og aktør i håndteringen af situationen i Syrien, Irak og Libyen. Jeg ser frem til denne anledning til at høre om de tyrkiske overvejelser og synspunkter.

Søren Søndergaard kom ind på Irak, fordi landet spillede en stor rolle for hele regionen, og fordi Danmark var ved at blive involveret yderligere i området. I samlenotatet stod der, at der blev gjort meget ud af al-Abadiregeringens reformprogram. Det var muligvis rigtigt, men der stod også, at hans politik mødte stor modstand fra mere sekteriske kræfter. Så hvad var konklusionen? Var der fremskridt i Irak, der gjorde det lettere at inddrage sunnigrupper? Eller skete der det stik modsatte? IS syntes at blive styrket på grund af den politik, som den irakiske regering de facto førte.

Søren Søndergaard henviste til, at han på mødet den 13. november havde rejst sagen om angreb på flygtningelejre og efterfølgende havde stillet et skriftligt spørgsmål til ministeren om dem. Det ville han uden tvivl snart få svar på. Det var forkasteligt, at lejre blev angrebet af personer i irakiske uniformer, der talte farsi – altså iransk – og som slap af sted med at myrde uden retsforfølgelse. Efter angrebene tvangsforflyttede man flygtningene til Camp Liberty-lejren, der blev angrebet med tungt artilleri, efter at myndighederne havde fjernet nogle store plader, der var sat op for at beskytte mod angreb. En masse mennesker var blevet dræbt, men der var stadig ingen undersøgelser. Det var helt uheldigt. Han fandt det afgørende at vide, hvad den irakiske regering gjorde – tilsyneladende lukkede den øjnene for, at lejrene blev angrebet flere gange med døde til følge.

Søren Søndergaard sagde, at situation i det kurdiske selvstyreområde også var uklar. I samlenotatet stod der: "Herudover er spørgsmålet om mandatet for den kurdiske regionalregerings præsident fortsat uafklaret". Sådan kunne man da godt udtrykke det, men var det ikke mere rigtigt at sige, at et kup havde fundet sted? Stod det ikke i forfatningen, at præsident Bassani skulle være trådt tilbage? Han havde udelukket flertallet af de kurdiske repræsentanter fra parlamentet. Der var en tæt alliance mellem ham og Tyrkiet, og det måtte da være afgørende, at præsidenten i det område, der havde været stabilt og et område, som Danmark havde leveret våben til, havde gennemført et kup mod et demokratisk valgt parlament med støtte fra Tyrkiet. Var det ikke en helt afgørende brik i vurderingen af situationen i Irak og i vurderingen af yderligere dansk engagement?

Udenrigsministeren vurderede, at det gik fremad i Irak – dog med små og alt for langsomme skridt. Det havde ministeren tilkendegivet over for den irakiske udenrigsminister, da han mødte ham tidligere på året. Også EU havde givet den holdning til kende. Ministeren syntes, at det var svært at få øje på alternativer til al-Abadi. Han lod til at være den mest progressive, og den der trak det mest samlende spor for de sekteriske spændinger. Hvad lejrene angik, var det et stort problem, at Irak ikke tog hånd om sikkerheden for de mennesker, der var flygtet til landet. Der havde været fælles EU-reaktioner, idet man vurderede, at presset for at få Irak til at ty til handling og gennemføre en tilbundsående undersøgelse ville være stærkest, hvis det blev meldt samlet ud via Den Fælles Udenrigstjeneste. Danmark havde fulgt sagen via EU og UNHCR, der var i gang med at sikre bedre vilkår for lejrenes beboere – herunder også ved at genbosætte uden for Irak. Det var ikke optimalt at genbosætte, fordi Irak ikke formåede at skabe tilstrækkelig sikkerhed i området.

Ministeren svarede endvidere, at det var et problem, at præsidenten blev siddende, på trods af at forfatningen var brudt. Sagen var bare den, at EU ikke spillede en rolle i den militære kamp mod IS. Det var den globale koalition, der havde førertrøjen på. Drøftelser om et yderligere dansk bidrag skulle diskuteres i Det Udenrigspolitiske Nævn, når man havde et bedre overblik over situationen. Det ændrede ikke ved, at det, der skete i selvstyreprovinsen, også var af afgørende betydning. Regeringen opfordrede til en fredelig løsning, der er i overensstemmelse med den gældende forfatning for det kurdiske selvstyreområde. Det ville også blive taget op på rådsmødet.

Søren Søndergaard sagde, at de stærke kræfter bl.a. var Iran. Det blev gjort tydeligt ved angreb på flygtningelejrene, der tydeligvis havde deres rod i Iran, og Irans indblanding i irakisk politik var velkendt. Man

kunne frygte, at man ikke alene lukkede øjnene for det manglende fremskridt i Irak, men også for Irans deltagelse, fordi man håbede, at Iran ville blive en medspiller i kampen mod IS.

Søren Søndergaard var glad for, at ministeren bekræftede rigtigheden af, at præsidenten blev siddende på trods af forfatningens bestemmelser. Men hvorfor var der ikke en skarpere reaktion mod, at KDP som et mindretal i det politiske system i Nordirak havde gennemført et kup? Man skulle måske tro, at Enhedslisten med sine tætte forbindelser til kurderne kunne finde på at sige, at man lukke øjnene for deres venners ageren. Det passede dog ikke ind i partiets politik glemme menneskerettighederne; det kommer lige tilbage i hovedet på én. Enhedslisten frygtede, at den manglende reaktion på situationen i det Nordirak ville medvirkende til at få det hele til at eksplodere inden for kort tid med millioner af flygtninge fra området til følge. Havde EU kritiseret, at præsidenten blev siddende? Hvis ikke, ville ministeren så tage det op?

Udenrigsministeren syntes, at Iran havde alt for stor indflydelse på Irak. Det ville være rart, hvis Iran kunne finde sin naturlige og positive rolle i regionen, og det ville han tage op, når han skulle besøge landet i starten af januar. Ministeren kendte ikke til detaljerne for angrebene i lejrene, men man havde presset på for at få en uafhængig undersøgelse og for, at Irak i højere grad tog ansvar for sikkerheden i flygtningelejrene i området. Fik han nye oplysninger, ville han naturligvis vende tilbage til sagen.

Ministeren delte Søren Søndergaards opfattelse af, at man absolut ikke skal vende det blinde øje til overtrædelse af menneskerettighederne. Fra dansk side tog man overtrædelse af den iranske forfatning alvorligt, og det var blevet påtalt på flere møde med involverede parter.

6. Forlængelse af Ruslandssanktioner

Vedtagelse

Rådsmøde 3438 – bilag 2 (supplerende samlenotat)

Rådsmøde 3400 – bilag 4 (skriftlig forelæggelse af rådsmøde udenrigsanliggender 22/6-15)

EUU alm. del (13) – bilag 610 (skriftlig forelæggelse (FO) vedr. yderligere sanktioner mod Rusland i lyset af situationen i Ukraine)

Udenrigsministeren: Jeg vil gerne orientere om den forventede forlængelse af EU's økonomiske sanktioner mod Rusland. Der er opnået fuld politisk enighed om at forlænge sanktionerne, men der er endnu ikke klarhed over tidspunktet for selve beslutningen. Det forventes dog at ske i den kommende uge, enten ved udenrigsministermødet mandag den 14. december, miljøministermødet onsdag den 16. december eller ved en såkaldt skriftlig procedure.

Det har nu i et stykke tid stået klart, at Minskimplementeringsaftalen ikke vil kunne gennemføres inden for den oprindeligt fastsatte tidsfrist: den 31. december 2015. Et af aftalens centrale elementer – afholdelsen af lokalvalg i de separatistkontrollerede områder af Ukraine – er eksempelvis blevet udskudt til februar og marts 2016. Derudover udestår fortsat andre elementer som fuld adgang til området for OSCE's observatører og humanitære organisationer, fangeudveksling og at den ukrainske regerings kontrol med den ukrainsk-russiske grænse bliver genoprettet.

Det Europæiske Råd fastlagde i marts 2015 en klar kobling mellem implementeringen af Minskaftalen og sanktionerne mod Rusland. Der har derfor i et stykke tid været bred enighed i EU-kredsen om, at de økonomiske sanktioner mod Rusland, der udløber den 31. januar 2016, må forlænges.

Der er lagt op til en forlængelse af 6 måneders varighed, hvilket betyder, at sanktionerne vil gælde frem til den 31. juli 2016. Danmark bakker fuldt op om beslutningen om en 6 måneders forlængelse. Dermed fastholder vi presset på Rusland, der skal ophøre med at destabilisere det østlige Ukraine og bidrage aktivt til implementering af Minskaftalen. En forlængelse af sanktionerne frem til den 31. juli 2016 giver en passende mulighed for at tage bestik af fremdrift i implementeringen af Minskaftalen.